

MEDDELELSER OG OVERSIGTER

DEN ALMINDELIGE OVERENSKOMST OM TOLD OG UDENRIGSHANDEL (GATT).

1. Den 24. marts 1948 blev der i Havana undertegnet en konvention om Den internationale handelsorganisation (ITO). I »Nationaløkonomisk Tidsskrift« årgang 1948, pag. 152 ff., er der gjort rede for, hvorledes man herved har søgt at tilvejebringe udførlige forskrifter vedrørende den internationale handelspolitik og at indstifte en ny mellemfolkelig organisation, hvis særlige opgave skulle være at beskæftige sig med handelspolitiske spørgsmål og overvåge at konventionens bestemmelser efterleves.

ITO-konventionen er stadig ikke trådt i kraft. Medens dette skrives, har, såvidt vides, kun et af de stiftende lande, nemlig Liberia, ratificeret overenskomsten. De andre stater synes at afvente U. S. A.'s ratifikation. Denne var for et års tid siden ventet at skulle finde sted senest i løbet af sommeren 1949. Udsættelsen er blevet forklaret med, at der såvel inden for som uden for den nordamerikanske kongres skulle være stærke ønsker om at få omarbejdet en del af ITO-bestemmelserne.

2. Til trods for, at ITO-overenskomsten endnu ikke er trådt i kraft, har den alligevel igennem et par år øvet en vis indflydelse på den internationale handelspolitik. Ved overenskomstens artikel 17 påtager de tilsluttede stater sig en forpligtelse til ved forhandling at give hinanden gensidige indrømmelser i form af toldnedsættelser eller -bindinger og formindskelse eller fjernelse af bestående toldpræferencer. Og for at vise verden et godt eksempel gennemførte de 23 lande, som forberedte udformningen af ITO-konventionen, i 1947 forhandlinger om gensidige toldindrømmelser. Disse indgik i GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), som foruden at indeholde toldtarif aftaler optog de vigtigste af de handelspolitiske bestemmelser, som skulle optages i den endelige ITO-konvention.

3. De 23 landes toldaftaler af 1947 omfattede 45.000 toldpositioner dækkende henvend halvdelen af verdenshandelen. Hertil føjer sig nu de i 1949 i Annecy (Frankrig) indgåede toldaftaler mellem de 23 lande og yderligere 10 tilkomne lande og mellem disse indbyrdes. Blandt de 10, der alle har undertegnet ITO-konventionen, er Danmark, Finland, Sverige og Italien. Yderligere 5.000 positioner blev bundet.

Selvom de toldnedsættelser og -bindinger, som forhandlingsparterne er blevet enige om, er optaget i en flersidet aftale mellem samtlige lande (GATT), er toldforhandlingerne både i 1947 og 1949 blevet gennemført mellem landene to og to. Forud for forhandlingerne har de deltagende lande udvekslet lister indeholdende ønsker om toldindrømmelser for varer, som er af særlig betydning for deres eksport; og ved forhandlingernes åbning er der derefter blevet udvekslet foreløbige tilbudslister. Det har været et ledende princip, at hvert land

MEDDELELSER OG OVERSIGTER

DEN ALMINDELIGE OVERENSKOMST OM TOLD OG UDENRIGSHANDEL (GATT).

1. Den 24. marts 1948 blev der i Havana undertegnet en konvention om Den internationale handelsorganisation (ITO). I »Nationaløkonomisk Tidsskrift« årgang 1948, pag. 152 ff., er der gjort rede for, hvorledes man herved har søgt at tilvejebringe udførlige forskrifter vedrørende den internationale handelspolitik og at indstifte en ny mellemfolkelig organisation, hvis særlige opgave skulle være at beskæftige sig med handelspolitiske spørgsmål og overvåge at konventionens bestemmelser efterleves.

ITO-konventionen er stadig ikke trådt i kraft. Medens dette skrives, har, såvidt vides, kun et af de stiftende lande, nemlig Liberia, ratificeret overenskomsten. De andre stater synes at afvente U. S. A.'s ratifikation. Denne var for et års tid siden ventet at skulle finde sted senest i løbet af sommeren 1949. Udsættelsen er blevet forklaret med, at der såvel inden for som uden for den nordamerikanske kongres skulle være stærke ønsker om at få omarbejdet en del af ITO-bestemmelserne.

2. Til trods for, at ITO-overenskomsten endnu ikke er trådt i kraft, har den alligevel igennem et par år øvet en vis indflydelse på den internationale handelspolitik. Ved overenskomstens artikel 17 påtager de tilsluttede stater sig en forpligtelse til ved forhandling at give hinanden gensidige indrømmelser i form af toldnedsættelser eller -bindinger og formindskelse eller fjernelse af bestående toldpræferencer. Og for at vise verden et godt eksempel gennemførte de 23 lande, som forberedte udformningen af ITO-konventionen, i 1947 forhandlinger om gensidige toldindrømmelser. Disse indgik i GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), som foruden at indeholde toldtarifaftaler optog de vigtigste af de handelspolitiske bestemmelser, som skulle optages i den endelige ITO-konvention.

3. De 23 landes toldaftaler af 1947 omfattede 45.000 toldpositioner dækkende henvend halvdelen af verdenshandelen. Hertil føjer sig nu de i 1949 i Annecy (Frankrig) indgåede toldaftaler mellem de 23 lande og yderligere 10 tilkomne lande og mellem disse indbyrdes. Blandt de 10, der alle har undertegnet ITO-konventionen, er Danmark, Finland, Sverige og Italien. Yderligere 5.000 positioner blev bundet.

Selvom de toldnedsættelser og -bindinger, som forhandlingsparterne er blevet enige om, er optaget i en flersidet aftale mellem samtlige lande (GATT), er toldforhandlingerne både i 1947 og 1949 blevet gennemført mellem landene to og to. Forud for forhandlingerne har de deltagende lande udvekslet lister indeholdende ønsker om toldindrømmelser for varer, som er af særlig betydning for deres eksport; og ved forhandlingernes åbning er der derefter blevet udvekslet foreløbige tilbudslister. Det har været et ledende princip, at hvert land

skulle være villig til at overveje ønsker (om nedsættelse eller binding af toldsatserne på varer) fra lande, som var hovedleverandør af de indførte varer. Overvejelserne har naturligvis meget vel kunnet resultere i, at der ikke kunne gives selv en hovedleverandør nogen form for koncession, men det har dog i disse tilfælde i almindelighed været nødvendigt for det land, som har givet afslag, at motivere dette nærmere. Derimod har det ikke krævet nogen yderligere begrundelse, at et land har givet et andet land afslag på anmodning om en toldindrømmelse, når det har kunnet bevises, at sidstnævnte land ikke var hovedleverandør.

Når man har skullet afgøre, hvilket land der er hovedleverandør af en eller anden vare, har det hverken i 1947 eller 1949 været nødvendigt at holde sig til kredsen af de i GATT-forhandlingerne deltagende stater. Det er den faktiske hovedleverandør, man har interesseret sig for, og meningen med at henvise til hovedleverandørprincippet i tilfælde, hvor hovedleverandøren ikke har været at finde mellem GATT-landene, har da været den, at man har villet reservere en forhandling om tolden for den pågældende vare, indtil hovedleverandøren blev indbudt til at deltage i GATT-toldforhandlingerne. På denne måde har f. eks. Vesttyskland spillet en meget betydelig rolle som usynlig deltager i GATT-forhandlingerne både i 1947 og navnlig i 1949. I flere tilfælde har vesteuropæiske lande nægtet hinanden toldindrømmelser under henvisning til Vesttysklands kommende deltagelse. Man frygter konkurrencen fra den vesttyske industri og har derfor ikke ønsket at blotte sig ved store toldreduktioner uden samtidig at opnå tilstrækkelig kompensation for eksport til Vesttyskland.

4. Som nævnt er toldforhandlingerne foregået mellem landene to og to, men de toldbindinger og -nedsættelser, som forhandlingsparterne er blevet enige om, er indgået i den flersidede aftale mellem samtlige lande (GATT-aftalen). Det betyder bl. a., at to lande, som har givet hinanden indrømmelser under de bilaterale forhandlinger, er afskåret fra at tage disse koncessioner tilbage — selv under forudsætning af gensidighed — så længe aftalen varer — d. v. s. indtil 1951 — idet andre lande, som har en væsentlig interesse i de pågældende toldindrømmelser, kan kræve disse opretholdt.

Hensigten med således at give GATT-aftalen en multilateral karakter har været den at sætte forhandlerne i stand til at yde videregående koncessioner, end de ville have været beredt til at give, såfremt indrømmelserne skulle inkorporeres i separate tosidige overenskomster. Det er således blevet hævdet, at såfremt man ikke så ubetinget havde fastslået det mestbegunstigelsesprincip, som GATT-aftalens multilaterale karakter er udtryk for, ville et land under forhandlingerne have søgt at opnå fuld ligevægt mellem de koncessioner, der blev ydet et andet land, og de direkte koncessioner, som blev opnået hos dette land, uden at tage de indirekte fordele i betragtning, som kunne komme fra modpartens aftaler med tredielande.

Erfaringerne fra Genève og Annecy synes imidlertid snarere at have vist, at parterne i for høj grad har regnet med de indirekte fordele, som er en konsekvens af mestbegunstigelsesprincippet, og at de overensstemmende hermed i vidt omfang har tilbageholdt sådanne tilbud, som ellers ville have været nødvendige for at fremkalde tilfredsstillende modydelser. Det synes derfor ikke uberettiget, når det er blevet hævdet, at mestbegunstigelsesprincippet ikke er det bedste middel til at hidføre en reduktion af toldsatserne til et nogenlunde ensartet og lavt niveau. Gennem to landes indbyrdes forhandlinger opnår andre lande samme fordele som de forhandlende lande uden at skulle yde noget til gengæld. En modifikation eller ophævelse af mestbegunstigelsesprincippet ville

betyde, at en lang række lande blev opfordret til at yde noget for selv at få del i de toldnedsættelser og -bindinger, som de direkte forhandlende lande enes om.

5. Det var ikke store resultater, der opnåedes for de danske eksporterhverv i Annecy. Der blev sluttet aftaler mellem Danmark og 20 lande. De vigtigste aftaler blev indgået med U. S. A. (halvering af smørtolden for et mindre kontingent samt nedsættelse af tolden for bl. a. ost og sølvvarer), England (fornyelse af bestående toldbindinger og nedsættelse af ostetolden), Frankrig og Tjcekoslovakiet (nedsættelse af tolden for en del landbrugsvarer) samt de nordiske lande. At aftalerne med Norge og Sverige blev af et beskedent omfang, var tilsigtet og må ses som en naturlig følge af de iværksatte undersøgelser af mulighederne for et snævert økonomisk, herunder toldpolitisk samarbejde. Men ellers må de ret ubetydelige danske forhandlingsresultater paradoksalt nok i nogen grad forklares med en henvisning til de i almindelighed temmelig lave danske toldsatsler. Beregnes toldbeløbet i procent af den samlede indførselsværdi fås for 1947 en incidens på 3,5 pct.; for den toldpligtige del af indførselen var incidensen 7,8 pct.

Et sådant lavt toldniveau viste sig at være et dårligt forhandlingsgrundlag. Uagtet det i procedurereglerne er fastslået, at binding af en lav toldsats skal tillægges samme betydning som nedsættelse af en høj sats, viste det sig meget vanskeligt at få det rigtige synspunkt respekteret under forhandlingerne.

De danske indrømmelser dækker 35 pct. af importen beregnet på grundlag af 1948-tal. Heraf falder 20 pct. på binding af gældende toldfrihed, 10 pct. omfatter binding af gældende toldpligt og 5 pct. vedrører nedsættelser af gældende toldsatsler. Det årlige toldtab er opgjort til godt 4 mill. kr. beregnet på grundlag af 1948-importen.

6. GATT-aftalen har navnlig betydning som middel til en reduktion eller dog binding af toldsatslerne. Ganske vist indeholder den også de vigtigste af ITO-konventionens handelspolitiske bestemmelser, men GATT-landene er ikke forpligtet til at forandre bestående eller gennemføre nye love for at bringe deres lovgivning i overensstemmelse med GATT-reglerne. Dog ventes det af dem, at de ikke indstifter en ny lovgivning, som er i modstrid med GATT-bestemmelserne.

Eksempelvis bemærkes: Et land kan ikke indføre sådanne nye bestemmelser i sin forbrugsafgiftslovgivning, at afgifterne kommer til at ramme indførte varer hårdere end indenlandske. — En kontraherende part må ikke gribe til brugen af kvantitative restriktioner undtagen for at beskytte betalingsbalancen, og selv i dette tilfælde ikke uden at have rådført sig med de andre medlemslande. — Kvantitative restriktioner kan iøvrigt indføres for at fremme et lands økonomiske udvikling og genopbygning, men foranstaltningerne skal billiges af de andre GATT-lande.

7. Samtidig med de toldforhandlinger, som i sommer fandt sted i Annecy, og hvorved, som nævnt, en række lande skulle gøre sig fortjent til optagelse i GATT-kredsen, holdt de oprindelige 23 medlemslande en konference til drøftelse af forskellige handelspolitiske problemer. Der var her lejlighed til at se GATT-kredsen virke som et (midlertidigt) internationalt forum for handelspolitiske drøftelser.

Det kan således nævnes, at Brasilien måtte stå til regnskab for en diskriminatorisk anvendelse af en indenlandsk spiritusafgift til ugunst for indførte varer. Sydafrika måtte forelægge spørgsmålet om indførelsen af kvantitative restriktioner for de andre GATT-medlemmer, og lande som Ceylon, Chile, Cuba og Syrien-Libanon fik godkendt gennemførelsen af kvantitative restriktioner som led i forsøg på genopbygning og økonomisk udvikling af industri og landbrug.

GATT-aftalens kontraherende parter udgør ikke nogen organisation. De har ikke deres egen fælles funktionærstab, men betjener sig af ITO's Interimskomiteé. Alligevel synes GATT-landene med et vist held at have udviklet metoder og procedureregler for behandling af mange handelsproblemer, hvis mere effektive løsninger må vente på ITO-charterets ikrafttræden.

Paul Gersmann.

NATIONALØKONOMISK FORENINGS GENERALFORSAMLING 1949.

Mandag den 14. november 1949 afholdt foreningen sin årlige generalforsamling. Til dirigent valgtes sparekassedirektør *Jens Toftegård*.

Formanden, nationalbankdirektør *C. V. Bramsnæs*, aflagde beretning. Medlemstallet ved udgangen af 1948 var 889 eller en ubetydelighed mindre end året forud. Abonnement og løssalg af tidsskriftet var steget fra gnstl. 1.157 eksemplarer pr. nummer i 1947 til 1.193 i 1948. Af foreningens medlemmer abonnerede i 1948 552 på tidsskriftet, og 56 medlemmer af Jysk Nationaløkonomisk Forening og Økonomisk Forening, Århus, modtog tidsskriftet til samme favørpris som medlemmerne.

I sæsonen 1948—49 var der afholdt følgende foredrag:

- 15. sept. 1948: Professor ved universitetet i Uppsala, dr. *Erik Lindahl*: Några synpunkter på inflationsproblemet.
- 10. nov. 1948: Professor ved Københavns Universitet, dr. polit. *F. Zeuthen*: Trænger vi til en ny socialreform?
- 8. dec. 1948: Vicedirektør i Danmarks Nationalbank, *Svend Nielsen*: Marshall-planen og dens betydning for dansk økonomi.
- 26. jan. 1949: Professor ved Århus Universitet, dr. polit. *Jørgen Pedersen*: Sanering af pengevæsenet.
- 4. marts 1949: Professor ved Århus Universitet, dr. oecon. *Kjeld Philip*: Restriktioner eller finanspolitik.
- 9. maj 1949: Formanden for Dansk Dampskibsrederiforening, skibsreder *Chr. Harhoff*: Dansk skibsfart.

Alle møderne afholdtes i Odd Fellow Palæets selskabslokaler.

Torsdag den 14. oktober 1948 fejredes i universitetets festsal 100 års-dagen for oprettelsen af den statsvidenskabelige eksamen. Talere var universitetets rektor, professor, dr. theol. *J. Nørregård*, professor, dr. polit. *Axel Nielsen* og økonomidirektør *Holger Koed*. Nationaløkonomisk Forenings medlemmer var indbudt til at overvære festligheden, hvis forløb er skildret i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1948, side 255—268.

Efter henstilling fra sidste års generalforsamling havde man genoptaget den før krigen anvendte skik, hvorefter diskussionen ved foreningens møder først finder sted efter smørrebrødsbordet.

I dagene 20.—22. juni 1949 afholdtes nordisk nationaløkonomisk møde i Stockholm, det trettende i rækken af nordiske møder. Mødets forløb er skildret i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1949, side 205.

Regnskabet for 1948, som var omdelt til medlemmerne, viste, at foreningens formue, som ved årets begyndelse var knap 18.000 kr., i årets løb var reduceret til 12.500 kr. Formuen var således reduceret med ca. 5.500 kr., idet udgifterne ved foreningens og tidsskriftets virksomhed, som udgjorde ialt 25.400 kr., ikke havde kunnet dækkes af de løbende indtægter, som kun udgjorde knap 20.000 kr. For-